

Nr. 8(84)

BAZŪNE

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2018. gada 6. augusts

JAUNAS SADARBĪBAS PRIEKŠVAKARĀ

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Spītējot tropiskajai svelmei, kas valda Latvijā, bibliotēkas darbinieki turpina darboties intensīvi un radoši.

Kā iepriekš solījām, esam aizsākuši jaunu tradīciju jeb aktivitāti bērniem «Grāmatu suņi». Pirmā tikšanās notika 19. jūlijā, kad bibliotēkā viesojās bērni no tuvējā bērnudārza «Laimes lācis» un biedrības «Kenventaki» vadītāja Ramona Kārcliņa ar terapijas suni Džero.

Aktivitātes laikā bērniem un Džero grāmatu priekšā lasīja bibliotekāres un bērnudārza audzinātāja, taču nākotnē plānots grāmatas lasīšanā iesaistīt bērnus, kuri jau apguvuši lasītprasmi. Tomēr arī mazajiem ģipariem bija interesanti un aizraujoši, jo pēc grāmatas lasīšanas viņi varēja samīļot Džero, kurš vai kusa bērnu

apskāvienos. Izsakām lielu pateicību Ramonai par šo brīnišķīgo iespēju veicināt bērnos grāmatu lasīt un klausīties prieku.

Turpinot godināt Latviju tās simtgadē, 2. augustā bibliotēkā notika tikšanās ar Latvijas valsts simtgades biroja vadītāju Lindu Pavjutu un šī biroja Sabiedrisko attiecību speciālisti-mājaslapas redaktori Ingu Biku, lai pārrunātu sadarbības iespējas informācijas par plānotajiem simtgades pasākumiem pielāgošanā personām, kuras nevar lasīt parasto iespieddruku. Bibliotēkas direktore Andra Jākobsone un Braila raksta nodaļas vadītāja Gunta Bite iepazīstināja ar bibliotēkas pielāgotajiem pakalpojumiem un «Braila raksta grāmatu muzeju». Noslēgumā tika nolemts ciešāk sadarboties birojā ar bibliotēku informācijas pieejamībā un kādas īpašas grāmatas atvēršanas svētku rīkošanā. Par sadarbības niansēm ziņosim vēlāk.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

«JUKU» LAIKI SLĀTAVĀ UN ČANGALIENĀ

Herma Cīrule

Braila raksta nodaļas maketētāja

Drīzumā lasītājiem Braila rakstā būs pieejama Reiņa un Matīsa Kaudzišu grāmata

«Mērnīku laiki» (9 sējumos, 3. izdevums). Ir grāmata, ko vienreiz izlasa un noliek, nekad tai vairs nepieskaroties. Nezinu, kā tas ir citiem, bet man šo grāmatu gribas ik pēc laika atkal un atkal pārlasīt. Tā ir kā

dzijas kamols, kura viducītī — divu jauniešu — Kaspara un Lienas nelaimīgā mīlestība. Un tālāk — kārtu kārtām — ar mērniecību saistītie raibumi, ļaužu tikumi un netikumi, piebaldzēnu rakstura īpašības.

Var mēģināt aprakstīt kopējo saturu kā ikvienai citai grāmatai, taču mani uzrunā kaut kas cits.

Jā, ir skumjš mīlas stāsts un varbūt tas lasītājiem būs svarīgāka. Man gan Kaspara jūtas pret Lienu šķiet tādas kā pabālas.

Mani uzrunā spilgtie personāži. Katrs varonis kā vesels stāsts. Katrs atsevišķs notikums — kā stāsts, kas veido kopējo darbu — kā daudzas upītes, kas saplūst lielā jūrā. Tēli aprakstīti ļoti asprātīgi (jūtama Reiņa Kaudzītes dzeldīgā mēle un labā humora izjūta), tiesa gan, krāsas ir ļoti sabiezinātas, tēlu aprakstos jūtami stipri pārspīlējumi, taču es, lasot, izbaudu šo, gribētos teikt, aso, tiešo humoru, kurā nav nekā lieka, kas visu tikai var sabojāt. Un es izbaudu fantastisko 19. gadsimtā lietoto valodu. Man tā ir tāda pati vērtība, kā senās lietas muzeju krātuvēs. Par šo valodu Latviešu literārā biedrība brāļiem Kaudzītēm 1880. gadā piešķīra balvu.

Un tagad par grāmatas varoņiem, kur sastopamies ar patiesības un godīguma cīnītājiem Kasparu un Šrehūberu, ar Ilzi un Annužu, par kuru ticību liecina nevis Dieva piesaukšana katra teikuma beigās, bet kuru dzīve pati par sevi ir liecība par patiesu ticību un mīlestību — kam nevajag skaļu vārdu, lai pierādītu savu ticību. Lepnības, paštaisnības un naida pārņemtā Oļņiete. Var jau teikt, pārdzīvotās ciešanas viņu tādu padarīja, taču jau grāmatas sākumā sarunā ar Ilzi un Annužu ir novērojama lepība un pārākuma sajūta. Šī paštaisnība un pārākuma sajūta ir spilgti parādīta arī Oļņietes «ticības dzīvē». Viņa ne mirkli nešaubās par savu vietu Debesīs, taču par citu ļaužu attiecībām ar Dievu viņai ir bargs spriedums. Rodas sajūta, ka Dievs viņai

piešķīris tādas kā savas vietnieces statusu — izvērtēt, kuru laist Debesīs, kuru ne. Un pat tad Oļņiete vēl stipri padomās... Viņas vīrs — lāga dvēsele Oļņš, dziļi dievbijīgs, līdzjūtīgs un labs, taču vājš cilvēks, nespēdams pretoties sievas valdonīgumam. Tālāk par Dieva vārda piesaukšanu viņš netiek. Ja arī gribētu, pietrūkst drosmes. Alkatīgais Prātnieks. Savu vēlmju piepildīšanai «ies pāri liķiem». Tukšais «muldētājs» Pietuka Krustiņš, no kura garajām un «izcakotajām» runām tā īsti nevar saprast, ko viņš īsti ir gribējis pateikt. Līdz smieklīgumam «pārvāciskojies» Švauksts, kurš nekādi nespēj izteikties latviešu valodā un ar augstprātību raugās uz tautu, no kuras pats nācis. Ķencis ar zemnieciskām viltībīņām (latvietisku gudrību?). Lielīgs. Ar Dievu attiecības viņš redz kā čomisku sarunāšanu par to, ka ejot taisnu ceļu, var jau arī apmest kādu likumiņu.

Brāļu Kaudzīšu laikā paralēli klasiskajai baznīcai Piebalgā pastāvēja arī tā sauktā brāļu draudze (hernhūtiešu atzars), kur sākumā kopā pulcējās gaišākie, godīgākie un patiesākie cilvēki, taču ar laiku iestiguši ārējā svētulībā un liekulībā. Lasot «Mērnietu laikus», šķiet, ka tieši šos saieta namus apmeklējuši grāmatas varoņi. Piebalgas draudzes gans Johans Frīdrihs Šilings ar rūgtumu secina, ka piebaldzēni ņem pretī visu, ko viņiem piedāvā — gan baznīcu, gan saieta namus, un arī krogiem neiet secen. Attiecības ar Dievu katrs saprata pa savam un tas likās gana labi.

Tas par tipāžiem. Bet nu nedaudz, izmantojot grāmatas — Jāņa Kalniņa «Kalna Kaibēni» un Ingūnas Baueres «Skolas Līze», pieskaršos tam, kā tapis šis darbs. Romantiskākais «Kaibēnu» pagastskolas skolotājs Matīss Kaudzīte laikrakstā «Mājas Viesis» jau bija publicējis savus dzejoļus, ko tolaik sauca par dziesmiņām, kā arī dažādus rakstus. Vēlāk, Matīsa pierunāts, joku stāstiņus un dažādus rakstus publicēšanai

uzraksta arī Reinis, kurš ir šīs pašas pagastskolas skolotāja palīgs. Nevienu dienu gan nav gājis skolā, taču ir apveltīts ar Dieva dotu asu prātu un gudrību. Tas sākumā. Vēlāk top arī Matīsa tulkojumi, kopā ar Reini sastādītas mācību grāmatas utt.

Matīsam, tiekoties ar piebaldzēniem, tie paslavē viņa dziesmiņas un ierosina, vai nevarētu uzrakstīt kaut ko par mērniecības laikiem Piebalgā. Nenosmieties!

Tajā laikā Piebalgā, kā labi dēstīts un kopts kociņš, zēla gan lišķība, gan kukuļdošana, gan mantrausība, skaudība un nenovīdība, lepnība un farizejiskums, gan «mērkažošanās» pakal visam vāciskajam, lai tikai izrādītos smalkāki, nekā patiesībā ir. Autoriem Matīsam un Reinim vajadzēja tikai apskatīties apkārt, ieklausīties ļaužu valodās un rakstāmais materiāls plūda kā palu ūdeņi pavasarī. Un skarba, noslēgtais, taisnprātīgais Reinis bija asredzīgs dzīves, notikumu un raksturu vērotājs — gan būdams baznīcā, gan krogā, gan pie

pagastmājas grozīdamies. Viņa izsmējīgums bija nātres dzēlīgumā. Arī pagasta ļaudis ar azartisku prieku piegādāja dažādus stāstīņus no tiem laikiem. Kas gan to atšķirs, cik no tiem bija patiesi, cik izdomāti, bet sižetam lieti noderēja viss.

Un tā — Matīss un viņa brālis Reinis nolēmuši rakstīt stāstu par mērnieku laikiem Piebalgā, par pamatu ņemot gan savus, gan ļaužu novērotos notikumus. Jo grēks nerakstīt, ja notikumi paši prasīt prasās uzliekami uz papīra.

Matīss, pārrunājot ar brāli Reini, nolēmj uzrakstīt stāstu par jautrākajiem mērniecības gadu notikumiem Piebalgā un aizsūtīt «Baltijas Vēstnesim», taču, tiekoties un pārrunājot ar laikraksta «Baltijas Zemkopis» redaktoru Māteru Juri, nolēmts publicēt stāstu *šajā* izdevumā, jo avīze domāta lauku ļaudīm. Māteru Juris ir ieinteresēts.

(turpinājums nākošajā numurā)

LASĪTĀJA VIEDOKLIS

MANAS GRĀMATAS

Laima Locāne

No agras bērnības man apkārt bijušas grāmatas:

- bērnu bilžu grāmatas, daudzas ar brīnišķīgajām Margaritas Stārastes ilustrācijām;
- vecmamma pirmskara izdotās, bēgļu gaitās sev līdzī vestās;
- ciema bibliotēkā pie Vijas tantes paņemtās.

Pirmās priekšā lasītās bija pasaku un dzejas grāmatas. Tā es iemīlēju dzeju: O. Vācieša, M. Čaklā, Raiņa un Aspazijas bērnu dzeju. Tagad ar lielu nepacietību

gaidu katru jaunu dzejas grāmatu Braila rakstā.

Daudzajām latviešu dzejnieku grāmatām ir pievienojusies igauņu dzejnieka Artura Alliksāra «Dzeja».

*«Tikai bērni spējīgi noskūpstīt gaismu.
Tikai bērni spējīgi smieties tā, ka smieklos
nemana skumjas.
Tikai bērni spējīgi apskaut pavasari.
Tikai bērni spējīgi izbaudīt pasauli tā, ka
tas nevienam nenodara sāpēs.»*
A. Alliksārs

Artura Alliksāra grāmatu atdzejojis lieliskais dzejnieks Guntars Godiņš. Traģiskā

likteņa skartais Alliksārs ir igauņu valodas vārda meistars un filozofs. Latviešu dzejā viņam līdzināties varētu Vizma Belševica. Alliksāra dzeja mani pamudināja uz pārdomām par dzīvi un nāvi, par latviešu un igauņu tautas likteņiem 20. gadsimtā.

Uz līdzīgām domām par dzīves jēgu un cilvēku savstarpējām attiecībām vedināja audiogrāmata Emmi Iteranta «Ūdens atmiņa».

«Ūdens sabiedrotā ir nāve. Tos nevar šķirt vienu no otra, un ne vienu, ne otru nevar šķirt no mums, jo galu galā no tiem abiem mēs esam taisīti: no ūdens mainīguma un nāves tuvuma. Ūdenim nav nedz sākuma, nedz gala, bet nāvei ir abi divi. Nāve ir abi divi. Reizēm nāve izplātās, paslēpta ūdenī, un reizēm ūdens nāvi padzen, taču tie vienmēr ir kopā, pasaulē un mūsos.» (E. Iteranta)

Grāmatas notikumi risinās iedomātā nākotnes valstī pēc pārdzīvotās ekoloģiskās katastrofas. Uz zemes ir palicis ļoti maz dzeramā ūdens, kura patēriņš ir stingri limitēts. Uzraudzības sistēma ir nežēlīga un slepena. Tā sasaucās ar pagātnē aizgājušo padomju iekārtu. Grāmatas pamatā ir cilvēku savstarpējās attiecības: starp meitu un tēvu; starp meitu un māti; starp divām pusaugu draudzenēm.

Vēl viena skaista grāmata bija audio-grāmata Inga Ābele «Duna».

Cilvēka spārni nav tehniskās ierīces, bet gan zirgi — šīs brīvās un reizē savažotās būtnes ar vējiem krēpēs un dzelkšņiem

mutē. Tāds ir arī cilvēka gars. Tas ir reizē brīvs, alkstošs laimes un mīlestības, reizē padomju režīma savažots. Notikumi grāmatā ir kā svāri, kas mēģina līdzsvarot cilvēku dziņas: tumšās — varaskāre, no-devība un izdabāšana; gaišās — Tēvzemes un tuvāko mīlestība, pašaieliedzība un drosme.

Vēl pieminēšu Laimas Kotas grāmatu «Mierielas vilkme» Braila rakstā. Autore maģiskā reālisma stilā ataino iepriekšējās grāmatās minētās tēmas. Grāmata bagāta notikumiem, tipāžiem, kuri attēloti, izmantojot spilgtus epitetus un salīdzinājumus. Grāmatā ir raibas sadzīves un vēstures ainiņas. Lai Jūs nenobiedē grāmatas haotisms! Ticiet man, grāmatu izlasot, viss nostāsies savās vietās!

Ieskatam viens baiss citāts:

«Man degunā iecirtās asins smaka. Namm! Svaigas un siltas. Tādu smaržu var atpazīt, pat ja vējš atnes tāltālas asins smakas driskas. Es redzēju tumšajā naktī un zaļajā zālē, ka, aizslēpušies krūmu aizsegā, dreb truši un dikdiki, redzēju, ka, pieplakuši pie nomedītā pulsējošās sirds, vēl siltajām aknām un zarnām, siltu spēku lok gepardos, hiēnās, vilkos, lapsās un lauvās iemitinājušies vīrieši. Visu mēs atskārtām, jo bijām lietas skaidri ieraudzījuši kā no slēpņa.» (L. Kota)

Paldies bibliotēkas Braila raksta nodaļai un Skaņu ierakstu studijai par jaukajām grāmatām! Ceru uz jaunām, tikpat interesantām grāmatām!

Bazūne

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila raksta nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@neredzigobiblioteka.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā Jaunieguvumi

Tālrunis: 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.